

TE-palvelut | tjänster
services

Suomeen työhön

Opas Suomesta kiinnostuneille
työntekijöille ja yrittäjille

workinfinland.fi

te-palvelut.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö, 11/2014

Taitto: Edita Publishing Oy | Paino: Edita Prima Oy

Kuvitus: Pixmac, Shutterstock

Sisältö

1. Tervetuloa!	4
2. Työnhaku ja lupa-asiat	9
• Aloita työnhaku jo kotimaassasi.....	9
• Työn etsiminen Suomessa.....	9
• Ulkomaisen tutkinnon tunnustaminen ja oikeus harjoittaa ammattia.....	10
• Ryhtyisitkö yrittäjäksi?.....	10
• Tutustu lupamenettelyyn.....	12
• Hae oleskelulupaa.....	15
3. Muutto ja asettuminen Suomeen	17
• Hanki asunto.....	17
• Rekisteröityminen ja henkilötunnus.....	17
• Ole kärsivällinen, kaikki ottaa aikansa.....	18
4. Työmarkkinoilla, työssä ja ammatissa	20
• Työaika ja työehdot.....	20
• Palkka ja verotus.....	20
• Järjestäytyminen ja ongelmanratkaisu työpaikalla.....	22
5. Turvallinen elämä Suomessa	24
• Oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan.....	25
• Eläke- ja työttömyysturva.....	25
• Toimeentulotuki.....	26
• Kotoutumispalvelut.....	26
• Suomen koulutusjärjestelmä.....	27
• Suomen kieli ja ruotsin kieli ja niiden opiskelu.....	28
• Suomen kansalaisuus.....	28
6. Muuttajan muistilista	30

1. Tervetuloa!

Olet tehnyt hyvän valinnan. Suomi on avoin ja tasa-arvoinen yhteiskunta, joka tarjoaa turvallisen ja monipuolisen elämän kaikille. Hyvinvointimme perustuu työhön, korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Pohjan vauraudelle loi vientiteollisuuden menestys. Nykyisin yli kaksi kolmasosaa bruttokansantuotteesta tulee palvelutuotannosta.

Suomalaiset naiset saivat äänioikeuden ensimmäisinä Euroopassa. Valtaosa naisista työskentelee kodin ulkopuolella. Kolmasosa johtotehtävissä toimivista palkansaajista on naisia.

Suomi on teknologian edelläkävijämaa monella alalla. Tiedon ja osaamisen arvostus näkyy yhteiskunnassa. Peruskoulutus ja suurin osa jatkokoulu-

tuksesta on maksutonta. Nuorten odotetaan kouluttautuvan vähintään yhteen ammattiin.

Suomalaiset yritykset toimivat globaalisti. Toisaalta, monet ulkomaiset yritykset operoivat maailmalla Suomesta käsin.

Maan sijainti Euroopan pohjoisosassa lännen ja idän rajamaastossa on vaikuttanut historiaan

ja kulttuuriperinteeseen. Karut luonnonolosuhteet ovat muokanneet suomalaista ja suomalaisuutta. Meitä pidetään rauhallisena ja sisukkaana kansana.

Väestö maassamme ikääntyy nopeasti. Tulevaisuuden työmarkkinoilla työhön hakeutuvilla ulkomaalaisilla on entistä keskeisempi rooli. Työpaik-

Linja-autonkuljettaja Henrietta Koskenmäki,
lähtömaa Unkari:

*”Suomessa naisetkin
ajavat linja-autoa.
Kotimaassani Unkarissa
olisin harvinaisuus.”*

koja on tarjolla erityisesti palvelu- ja terveydenhoitoalalla. Uusia yrittäjiäkin tarvitaan.

Alati muuttuva työelämä vaatii tekijältään innovatiivisuutta ja halua päivittää osaamista. Työmarkkinoilla menestyy työntekijä, joka tarttuu haasteisiin ja hankkii itselleen monialaisen osaamisen.

Tässä oppaassa vastataan Suomeen muuttajan yleisimpiin kysymyksiin. Sisällössä painottuvat työ ja työelämä. Tavoitteena on kuvata perusasiat ja opastaa tarkkojen tietojen ääreen.

Oppaan sisältö on suunniteltu yhdessä useiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Säädökset saattavat kuitenkin muuttua nopeasti. Niiden ajantasaisuus kannattaa tarkistaa oppaan suosittelemilta verkkosivuilta.

Muutto Suomeen onnistuu parhaiten, kun perheyt etukäteen maahamme ja yhteiskuntaamme. Mahdollisuuksiasi menestyä suomalaisilla työmarkkinoilla parantaa Suomen kielen hallinta.

Palveluesimies Ahmet Akin, lähtömaa Turkki:

”Päinvastoin kuin väitetään, suomea ei ole mahdotonta oppia. Sain kielen haltuun suurin piirtein seitsemässä kuukaudessa. Vaimoni kanssa puhuin aluksi englantia, mutta kieli vaihtui huomaamattamme suomeksi.”

Lääkäri Ilya Baryshnikov, lähtömaa Venäjä:

”Työn avulla olen tutustunut suomalaiseen ajattelutapaan ja kulttuuriin. Työn kautta olen saanut myös suomalaisia ystäviä.”

Suomi pähkinänkuoressa vuonna 2014

- 5,4 milj. asukasta
- Pääkaupunki Helsinki, jossa 0,6 milj. asukasta
- Kymmenessä suurimmassa kaupungissa asuu 40 % väestöstä
- Keskivertoperheessä 2,8 henkilöä
- Keskipalkka miehillä 3 530 €/kk, naisilla 2 891 €/kk
- Miesten eliniän odote 77,5 vuotta, naisten 83,4 vuotta

- Tietokone 88 % kotitalouksista
- Yli 80 % 18-64-vuotiaista osaa englantia
- Suomalaiset tekevät vuosittain noin 8 milj. ulkomaanmatkaa
- Maassa vuosittain noin 7 milj. ulkomaista matkustajaa
- Kirjastoissa 2 milj. asiakasta vuodessa
- Nuorten matematiikan osaaminen OECD-maiden parhaimmistoa
- Suomi lehdistön- ja ilmaisunvapauden ykkönen maailmassa

- Työvoima 2,7 milj. henkilöä
- Työttömyysaste 8,2 %
- Työttömiä työnhakijoita 329 900, joista ulkomaalaisia 30 000
- Maassa pysyvästi asuvia ulkomaiden kansalaisia 195 511
- Tilapäisesti työssä käyviä ulkomaan kansalaisia vuosittain 100–150 000

2. Työnhaku ja lupa-asiat

Aloita työnhaku jo kotimaassasi. Selvitä ensimmäiseksi, löytyykö maastamme ammattitaitoasi vastaavaa työtä.

Workinfinland.fi -verkkosivuilla on monipuolista tietoa suomalaisesta työelämästä, avoimista työpaikoista ja yrittäjyydestä.

» www.workinfinland.fi

Löydät tietoa työhausta, Suomen työmarkkinoista ja avoimista työpaikoista myös EURES-portaalista. EU/ETA-maiden työvoimatoimistot kuuluvat Eurooppalaiseen työnvälitysverkostoon EURESiin, jonka neuvojat opastavat kansainvälisessä työhaussa. Voit kysyä neuvoa lähimmältä EURES-neuvojalta, yhteystiedot löydät EURES-portaalista.

» www.eures.europa.eu

Ole aktiivinen. Käytä työnhakuun kaikkia mahdollisia kanavia. Tieto työpaikasta saattaa löytyä sanomalehdestä, rekrytointimessuilta tai tuttavapiiristä.

Kaikki avoimet työpaikat eivät ole julkisessa haussa. Jos kiinnostuksesi kohde on selkeä, ota yhteyttä suoraan työnantajaan. Työnantajat toivovat, että ammattitaito ja kelpoisuus työhön osoitetaan ennen työsuhteen solmimista. Varaudu esittämään työnantajalle työ- ja tutkintotodistuksesi. Varaudu myös siihen, että kotimaassa hankkimasi ammattitaito ja pätevyys eivät sellaisenaan takaa kelpoisuutta suomalaisilla työmarkkinoilla.

Monet työnantajat etsivät työntekijöitä etenkin asiantuntijatehtäviin sosiaalisen median kautta. Verkottumalla saatat erottua eduksesi.

Jos suunnittelet yritystoiminnan aloittamista, ota yhteyttä työ- ja elinkeinohallinnon asiantunti-

joihin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Voit saada taloudellista tukea eli starttirahaa toimeentuloksi turvaamiseksi yrittämisen alkutaipaleelle.

Työn etsiminen Suomessa

Jos olet EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalainen voit hakea Suomessa töitä lähtömaan työttömyysetuudella kolmen kuukauden ajan ilman oleskelulupaa. Jos oleskelet Suomessa yli kolme kuukautta, sinun on rekisteröitävä oleskeluoikeutesi.

Työttömyysetuuden saanti lähtömaasta edellyttää, että olet ollut ennen Suomeen saapumista lähtömaassa työttömänä vähintään neljä viikkoa. Ennen Suomeen matkustamista sinun tulee hankkia U2-lomake lähtömaan työttömyysvakuutus- tai hoitavalta viranomaiselta. Ilmoittaudu Suomen TE-toimistoon työnhakijaksi seitsemän päivän kuluessa saapumisestasi.

Vapaa liikkuvuus koskee myös EU- ja ETA-maan kansalaisten perheenjäseniä, vaikka he eivät itse olisi EU- tai ETA-kansalaisia.

TE-toimistosta saat tietoa työmarkkinoista ja avoimista työpaikoista. Asiointia varten tarvitset mukaasi virallisen henkilöllisyystodistuksen, ansioluettelon ja viimeisimmät työtodistuksesi. TE-toimisto toimii useimmilla paikkakunnilla.

Tukenasi ovat myös valtakunnalliset puhelinpalvelut Työlinja ja Yritys-Suomi, jotka neuvovat työhaussa tai yrittäjäksi ryhtymisessä. Ne opastavat myös verkkopalvelujen käyttöön.

» www.workinfinland.fi

» www.te-palvelut.fi/tyolinja

» www.yrityssuomi.fi/puhelinpalvelu

Suomalaiset kirjastot ovat myös hyödyllinen ja maksuton vaihtoehto etsiä tietoa. Käytössäsi ovat kirjaston asiakastietokoneet.

» www.kirjastot.fi

Ulkomaisen tutkinnon tunnustaminen ja oikeus harjoittaa ammattia

Työ julkisessa virassa tai tehtävässä edellyttää Opetushallituksen päätöstä ulkomailla suoritettun tutkinnon tunnustamisesta. Tutkinnon tunnustamista koskevassa päätöksessään Opetushallitus määrittelee, millaisen virkakelpoisuuden suorittamasi tutkinto antaa. Opetushallitus antaa myös lausuntoja ulkomaisista ammatillisista tutkinnoista. Lausunto ei tuota virkakelpoisuutta eikä ammattipätevyyttä mutta voi toimia työnhaun tukena. Päätökset ja lausunnot ovat maksullisia.

Yksityinen työnantaja arvioi työntekijän pätevyyttä pääsääntöisesti omilla valintaperusteillaan. Joskus tunnustamispäätöstä tarvitaan myös yksityisellä sektorilla kuten yksityisen päiväkodin palveluksessa.

Ulkomaisen tutkinnon antamasta jatko-opintokelpoisuudesta tai opintojen hyväksilukemisesta päättävät korkeakoulut ja oppilaitokset.

Joidenkin ammattien harjoittamiseen vaaditaan viranomaisen lupa. Luvan myöntää kyseisen hallinnonalan viranomainen. Esimerkiksi terveydenhuollon ammatinharjoittajan tulee hakea lupaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta.

» www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen

» www.minedu.fi

» www.valvira.fi

INFO:

Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Iso-Britannia, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro.

Euroopan unioniin kuulumattomat ETA-maat ovat Islanti, Liechtenstein ja Norja.

Ryhtyisitkö yrittäjäksi?

Tänä päivänä yrittäjyys kiinnostaa eri-ikäisiä ja eritaustaisia ihmisiä. Suomi tarvitsee työllisyyttä lisäävää yritystoimintaa. Myös ulkomaalaisia yrittäjiä tarvitaan: siksi yrittäjyydestä pyritään tekemään entistä yksinkertaisempaa, kannattavampaa ja turvallisempaa.

Suomessa vallitsee elinkeinovapaus. Eräille ammattialoille on kuitenkin säädetty luvanvaraisuus. Näillä aloilla ammatinharjoittaminen edellyttää tiettyä koulutusta tai pätevyyttä.

Yritystoiminta saattaa edellyttää lupaa tai ilmoitusta viranomaiselle. Ammatinharjoittajan tai yritystoimintaa suunnittelevan on syytä tarkistaa alansa lupa- ja ilmoitusmenettely.

Kuka tahansa EU- tai ETA-maan kansalainen voi harjoittaa vapaasti ammatiaan Suomessa. Muiden ulkomaalaisten on haettava elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa, mikäli elinkeinonharjoittaminen on päätoimista.

Kun on kyse luvanvaraisesta elinkeinosta, myös EU/ETA-kansalainen tarvitsee vaaditun luvan.

Toimitusjohtaja, yrittäjä Khuong Le, lähtömaa Malesia/Vietnam:

”Ulkomaalaistausta ei vaikuta onnistumiseen liike-elämässä tai yrittämisessä. Se voi päinvastoin tuoda uskottavuutta toimia kansainvälisillä markkinoilla.”

Yritysneuvontaa, koulutusta ja yksityiskohtaista tietoa antavat ELY-keskukset, Yritys-Suomi ja muut alan organisaatiot.

- » www.yrityssuomi.fi
- » www.ely-keskus.fi
- » www.kauppakamari.fi
- » www.uusyrittyskeskus.fi

Lisätietoja löydät myös Yrittäjäksi Suomeen oppaasta:

www.uusyrittyskeskus.fi/neuvontamateriaalit

TE-toimisto voi myöntää starttirahaa yrittäjäksi aikovalle. Tuen tarkoitus on turvata toimeentulo yritystoiminnan käynnistämisen ajaksi.

- » www.workinfinland.fi

Tutustu lupamenettelyyn

Kun päätös Suomeen muutosta varmistuu, ota selvää maahanmuuton lupamenettelystä. Työ, sen kesto ja lähtömaasi vaikuttavat siihen, mitä säännöksiä ja millaista lupaa kohdallasi sovelletaan.

- *Jos olet EU- tai ETA-maan kansalainen, olet oikeutettu työntekoon ja elinkeinonharjoittamiseen Suomessa yhdenvertaisesti Suomen kansalaisten kanssa. Voit aloittaa työn ja elinkeinonharjoittamisen heti maahan saavuttuasi. Jos oleskelusi Suomessa kestää yli kolme kuukautta, oleskeluoikeus on rekisteröitävä poliisilaitoksella.*

- » www.poliisi.fi

Yli kolme kuukautta maassa oleskelleen EU-kansalaisen perheenjäsenen, joka ei ole EU-kansalainen, on otettava mukaan EU-kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortti tai voimassaoleva oleskelulupa.

- *EU/ETA -maiden ulkopuolelta tuleva kansalainen, et voi aloittaa työskentelyä Suomessa ilman oleskelulupaa. Oleskelulupaa hakeaksesi sinulla tulee olla työpaikka valmiina. Käytännössä tämä tarkoittaa työnantajan sitovaa työtarjousta. Lupa voi olla työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa ansiotyötä varten.*

Oleskeluluvan saanti työntekoa varten edellyttää muun muassa, että tulet toimeen ansiotyöstä saamalla tulolla koko oleskeluluvan voimassaoloajan. Työntekijän oleskeluluvassa edellytyksenä on myös, että avoimeen työpaikkaan ei löydy sopivaa työntekijää EU/ETA-alueelta.

Yrittäjänä sinun on haettava elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa, mikäli yhtiömuoto on avoin yhtiö tai toiminimi, tai toimit vastuunalaisena yhtiömiehenä kommandiittiyhtiössä. Elinkeinonharjoittajana liiketoimintasi tulee olla taloudellisesti kannattavaa.

- *Jos työ kestää enintään kolme kuukautta, oleskelulupaa ei vaadita muun muassa seuraavissa ammateissa: Tulkki, opettaja, asiantuntija, urheilija, valmentaja, huoltaja, urheilutuomari, ammattitaitelija, merimies, marjojen, hedelmien, erikoiskasvien, juuresten tai vihannesten poimija, turkistarhatyöntekijä, tutkija, tuote-esittelijä, elokuvatyöntekijä, matkanjohtaja, ulkomaisen ajoneuvon kuljettaja sekä tilapäistä hankinta- tai alihankintatyöhön osallistuva työntekijä.*

Viisumivelvolliselta edellytetään voimassa olevaa viisumia tai toisen maan myöntämää Schengen-oleskelulupaa.

- ▶ *Muu oleskelulupa ansiotyötä varten.* Jos et tarvitse työntekijän oleskelulupaa, saatat tarvita muun oleskeluluvan. Muun oleskeluluvan ansiotyötä varten tarvitsee mm. erityisasiantuntija, uskonnollisen tai aatteellisen yhdistyksen työntekijä, työharjoittelija, yrityksen yli- tai keskijohdaja, vieraileva opettaja, kouluttaja tai konsultti.
- ▶ *Muu kuin työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa* saattaa sisältää työnteko-oikeuden. Tällöin et tarvitse erikseen muuta oleskelulupaa ansiotyötä varten. Tarkista oleskelulupapäätöksestä, minkälainen työnteko-oikeus siihen sisältyy.
- ▶ *Suomessa hankittu tutkinto.* Jos olet opiskellut ja suorittanut tutkinnon Suomessa, voit hakea työnteon perusteella uutta oleskelulupaa työpaikan löydettyäsi.
- ▶ *Pitkään oleskelleen asema.* Jos olet Euroopan unionin alueella oleskeleva Euroopan unioniin kuulumattoman maan kansalainen, voit saada jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen aseman. EU-oleskelulupa myönnetään viiden vuoden yhtäjaksoisen oleskelun jälkeen.
- ▶ *Suomalaiset sukujuuret.* Jos sinulla on suomalaiset sukujuuret tai muuten läheinen yhteys Suomeen, voit saada oleskeluluvan Suomeen. Luvan saaminen ei edellytä työntekoa tai opiskelua. Oikeus koskee entisiä Suomen kansalaisia tai syntyperäisten Suomen kansalaisten jälkeläisiä kuten inkerinsuomalaisia.

- ▶ *Sivutoiminen elinkeino.* Voit harjoittaa sivutoimista elinkeinoa muulla perusteella myönnetyn oleskeluluvan perusteella.

Lupamenettelyyn liittyy usein erityisehtoja ja määräyksiä, jotka on hyvä tarkistaa Maahanmuuttoviraston ja Ulkoasiainministeriön päivitettyiltä verkkosivuilta.

- » www.migri.fi
- » www.formin.fi

Infopankki-sivustolta löytyy käytännön neuvoja ja tietoa Suomeen muuttamisesta ja elämästä maassamme. Sivusto palvelee useilla eri kielillä.

- » www.infopankki.fi

EU- tai ETA-maan tai Sveitsin kansalainen

Voit työskennellä ja harjoittaa elinkeinoa Suomessa yhdenvertaisesti suomalaisten kanssa. Et tarvitse oleskelulupaa, mutta oleskeluoikeus on rekisteröitävä kolmen kuukauden oleskelun jälkeen poliisilla.

EU/ETA-maiden ulkopuolelta tuleva kansalainen

Työskentelyä ja elinkeinonharjoittamista varten tarvitset Maahanmuuttoviraston myöntämän oleskeluluvan.

Tuotannon suunnittelupäällikkö Alexander Nenonen, lähtömaa Venäjä:

”En asettele kansalaisuuksia paremmuusjärjestykseen. Se on yhtä mahdotonta kuin määrittellä, kumpi vanhemmista on rakkaampi, isä vai äiti.”

Hae oleskelulupaa

Työntekijä ja elinkeinonharjoittaja jättävät oleskelulupahakemuksensa Suomen edustustoon ulkomailla. Poikkeustapauksissa hakemuksen voi jättää Suomessa poliisille. Työntekijän on liitettävä oleskelulupahakemukseensa työnantajan sitova työtarjous. Elinkeinoharjoittajan on liitettävä oleskelulupahakemukseensa muun muassa liiketoimintasuunnitelma.

Työntekijän hakemuksen käsittelee ensin **TE-toimisto**. Se selvittää osapäätöksessään, onko avoimena olevaan työpaikkaan saatavissa työvoimaa työmarkkina-alueelta ja ovatko työehdot työläinsäädännön mukaiset. TE-toimisto myös selvittää työnantajan edellytykset sekä ulkomaalaisen toimeentulon riittävyyden.

Maahanmuuttovirasto tutkii oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset ja päättää oleskeluluvan myöntämisestä. Päätöksestä ulkomailta olevalle hakijalle ilmoittaa Suomen edustusto. Jos hakija on jo Suomessa, päätöksestä ilmoittaa Maahanmuuttovirasto tai poliisi.

Yrittäjän kohdalla osapäätöksen tekee Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY-keskus. ELY-keskus arvioi päätöksessään yritystoiminnan kannattavuuden sekä ulkomaalaisen toimeentulon riittävyyden.

Ensimmäinen lupa on aina määräaikainen ja yleensä vuoden mittainen.

Se myönnetään joko tilapäisenä tai jatkuvana. Jatkuva määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pysyvä oleskelulupa myönnetään, kun asuminen Suomessa on jatkunut yhtäjaksoisesti neljä vuotta määräaikaisella jatkuvalla oleskeluluvalla ja jatkuvan oleskeluluvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Työntekijän oleskelulupa myönnetään yleensä yhdelle tai useammalle ammattialalle. Jos sinulla on toinen työ toisella ammattialalla, voit hakea yhdellä hakemuksella lupaa molempiin. Lupa voi poikkeuksellisesti olla myös työnantajakohtainen.

>> www.migri.fi

>> www.workinfinland.fi

>> www.ely-keskus.fi

Oleskeluluvan saatuaasi voit aloittaa työn tai käynnistää liiketoimintasi Suomessa.

Voit asua, oleskella ja liikkua Suomessa sekä poistua maasta ja palata maahan takaisin lupasi voimassaoloaikana. Perheesi voi hakea oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

3. Muutto ja asettuminen Suomeen

Muuttaessasi Suomeen hyödynnä viranomaispalveluja. Viranomaiset palvelevat muuttajaa suomen, ruotsin ja englannin kielellä.

Ennen muuttoa Suomeen perehdy tullimääryksiin. Toisesta EU-maasta Suomeen muuttavan henkilökohtaiset muuttotavarat ovat tullittomia. Tullittomuutta ei kuitenkaan sovelleta ammatti-käyttöön tarkoitettuihin työvälineisiin.

EU:n ulkopuolelta tuotavat muuttotavarat ilmoitetaan tuontipaikan tulliviranomaiselle. Ajo-neuvon tuonnista tulee ilmoittaa riippumatta siitä, tuletko EU:sta tai sen ulkopuolelta.

Eläinten ja erikoist tuotteiden tuonti on sallittu vain tietyin edellytyksin. Tulliviranomainen antaa tarvittaessa lisätietoja tuontirajoituksista.

» www.tulli.fi

Hanki asunto

Aloita asunnon hankkiminen tutkimalla sanomalehtien ja verkkosivujen asuntoilmoituksia. Vastaa ilmoituksiin, kysy lisätietoa tai jätä oma ilmoituksesi.

Valtaosa suomalaisista asuu omistusasunnoissa. Vuokra-asuntoja välittävät kunnat, yritykset ja yleishyödylliset yhteisöt sekä yksityiset kansalaiset.

Vuokra-asunnot keskustoissa ovat kalliita. Kunnat tarjoavat edullisia vuokra-asuntoja, mutta niiden tarjonta on rajallista. Pankin myöntämän asuntolainan turvin omistusasuminen saattaa aikaa myöten olla vuokra-asumista järkevämpi asumisvaihtoehto.

Asuntojen saatavuus ja hinnat vaihtelevat paikakunnittain.

» www.kunnat.net

» www.etuovi.com

» www.oikotie.fi

Rekisteröityminen ja henkilötunnus

Kun ulkomaalainen rekisteröidään väestörekisteriin, hän saa kotikunnan ja suomalaisen henkilötunnuksen kansalaisuudesta riippumatta. Rekisteröidyn perustiedot merkitään suomalaisen väestötietojärjestelmään.

Tietoja käytetään muun muassa verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja vaalien järjestämisessä.

Rekisteröityminen koskee pysyvästi Suomeen asettuvia. Hakijan on voitava osoittaa oleskelutarkoituksensa pysyvyys.

Lyhytaikaisesti Suomessa asuva ulkomaalainenkin voi saada henkilötunnuksen. Hän voi tarvita sitä vaikkapa työnsä vuoksi. Hakija rekisteröidään tilapäisesti maassa asuvaksi, mutta hänelle ei rekisteröidä kotikuntaa Suomessa.

Tällaisella hakijalla ei välttämättä ole samoja oikeuksia kuin vakinaisesti asuvalla henkilöllä.

Rekisteröinnin edellytys on asianmukaisesti jätetty muuttoilmoitus. Asioi henkilökohtaisesti asuinpaikkakuntasi maistraatissa. Ota mukaasi passi tai kuvallinen EU-standardien mukainen henkilökortti, voimassa oleva oleskelulupa, mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset sekä lasten syntymätodistukset.

Tilapäisesti Suomessa oleskeleva ulkomaalainen voi rekisteröityä myös maistraatissa tai verotoimistossa. Hakemuksen voi jättää myös Kansaneläkelaitoksen eli Kelan toimistoon.

Viimeistään vuonna 2015 ulkomaan kansalaiset voivat hakea suomalaista henkilötunnusta jo oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä.

EU/ETA-maiden ulkopuolelta tuleva kansalainen

Muuttoilmoituksen teko paikallisessa maistraatissa on pakollista. Tietosi merkitään suomalaiseen väestörekisteriin.

Edellytysten täyttyessä rekisteröinti takaa Suomeen vakinaisesti muuttaneelle kotikunnan ja suomalaisen henkilötunnuksen.

» www.maistraatti.fi

Ole kärsivällinen, kaikki ottaa aikansa

Joskus totuttautuminen uuteen maahan ja sen kulttuuriin vaatii tukea. Monikulttuuriset yhdistykset ja muuttajien omat järjestöt tukevat kotoutumista.

Järjestöt toimivat siltana entisestä maailmasta uuteen. Ne ohjaavat, opastavat, kouluttavat ja järjestävät kulttuurin ja vapaa-ajan harrastustoimintaa.

» www.ysl.fi

» www.mosaiikki.info

» www.mirahouse.fi

Suomen kielen hallinta on kotoutumisen tärkeimpiä edellytyksiä. Varsinkin suurilla paikkakunnilla on tarjolla monipuolista kielenopetusta.

Voit kartuttaa taitojasi kansalais- ja työväenopistossa, aikuislukiossa, kansanopistossa, avoi-

messa korkeakouluissa tai itsenäisesti verkossa opiskellen.

» www.kotisuomessa.fi

» www.ktol.fi

» www.avoinyliopisto.fi

» www.kesayliopistot.fi

Erikoiskirjastovirkailija Hysni Krasniqi, lähtömaa Kosova:

*”Monikulttuurisuus on maalle rikkaus.
Näen sen kirjastossa. Palvelen satoja
kansalaisuuksia enkä huomaa ympärilläni
minkäänlaista eriarvoisuutta. Kirkkoon ja
moskeijaan menevät vain uskontokuntiin
kuuluvat. Kirjastoon tulevat kaikki
ilman ennakkoluuloa.”*

4. Työmarkkinoilla, työssä ja ammatissa

Maahan muuttavaa ulkomaalaista koskevat suomalaisen kanssa yhtäläiset palkka-, työ ja työturvallisuusvaatimukset.

Suomalaisen yhteiskunnan tavoin myös maan työkulttuuri on tasa-arvoinen. Työntekijät ja esimiehet sinuttelevat toisiaan asemasta riippumatta.

Työelämän pelisäännöt ovat selkeät. Työnantajan tulee tarjota työ ja turvalliset työolosuhteet. Työntekijän puolestaan tulee noudattaa työnjohdon ohjeita ja tehdä työnsä huolellisesti.

Työnantaja huolehtii työpaikan ehkäisevästä työterveyshuollosta. Moni työnantaja järjestää työntekijöilleen myös sairaanhoitopalvelun.

Jokaisella työntekijällä on oikeus vähintään työehtosopimuksen mukaiseen palkkaan, työehtoihin, ammatilliseen järjestäytymiseen, turvalliseen työympäristöön ja syrjimättömään kohteluun.

Suomalaisessa työelämässä on tapana sopia ja pitää kiinni sovitusta. Myöhästymistä pidetään epäkohteliaana. Työpaikoilla puhutaan suoraan ja mennään heti asiaan.

Työaika ja työehdot

Säännöllinen työaika Suomessa on enintään 8 tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa. Poikkeuksista voidaan lain sallimissa puitteissa sopia järjestöjen välisellä työehtosopimuksella tai työnantajan ja työntekijän välisellä työsopimuksella.

Ylityön teettämien on mahdollista vain työntekijän suostumuksella. Ylityöajalta maksetaan yleensä korotettua palkkaa.

Työviikko on yleensä viisipäiväinen. Vuosiloman pituus määräytyy työssäolokuukausien perusteella tai sopimuksen mukaan. Kokopäivätyötä

tekevällä työntekijällä vuosiloma on yleensä noin kuukauden mittainen. Työntekijä ansaitsee vähintään kaksi palkallista lomapäivää kutakin kuukautta kohden.

Työsuhteen yksityiskohdat merkitään lain ja työehtosopimuksen puitteissa työsopimukseen. Työsopimus voi olla myös suullinen, mutta kirjallinen työehtosopimus on aina suositeltavampi vaihtoehto.

Työsuhteen päätyttyä työntekijällä on oikeus saada työtodistus.

Palkka ja verotus

Yleinen palkkataso ja toimialojen vähimmäispalkat määritellään ammattijärjestöjen ja työnantaja-järjestöjen neuvottelemisissa työehtosopimuksissa. Niissä on määräyksiä myös muista työehdoista, joita työehtosopimuksissa on noudatettava.

Kun teet työtä Suomessa, maksat yleensä verosikin Suomeen.

Kun olet Suomessa korkeintaan kuusi kuukautta ja työskentelet ulkomaisen työnantajan palveluksessa, et yleensä joudu maksamaan veroa Suomeen.

Jos toimit ulkomaisen työnantajan vuokratyöntekijänä, palkkatuloa verotetaan Suomessa, mikäli asuinvaltioksi kanssa solmittu verosopimus sen sallii.

Palkkatulojen verotus on eurooppalaista keskitasoa. Valtiolle ja asuinkunnalle maksetuilla verotuloilla rahoitetaan yhteiskunnan palvelut kuten julkinen liikenne, päivähoido, terveydenhuolto ja koulutus.

Veron määrä riippuu vuositulojen ja vähennysten määrästä. Mitä suurempi palkka, sitä suurempi osuus palkasta menee veroihin. Vero pidetään palkasta henkilökohtaisen verokortin perusteella. Ennakonpidätyksestä vastaa työnantaja.

Myynti-insinööri Frederico Contente, lähtömaa Portugali:

”Kotimaassani Portugalissa minunlaiseni aloittelija käyttää kopiokonetta, korkeintaan tilastoi. Täällä minut pantiin heti asioimaan tehtaanjohtajan kanssa. Tässä puhelinnumero, soita. Minäkö?”

Jos oleskelu maassa kestää yli kuusi kuukautta, ulkomaalainen maksaa tuloveroa kuten suomalainen. Oleskelun kestäessä korkeintaan puoli vuotta palkasta pidätetään 35 prosentin lähdevero.

Ennen lähdeveron perimistä palkasta voidaan tehdä vähennys, jonka suuruus on 510 euroa kuukaudessa tai 17 euroa päivässä. Vähennyksen tekeminen edellyttää mainintaa lähdeverokortissa. Muita vähennyksiä palkasta ei voi tehdä.

Jos henkilö tulee ETA-maasta tai valtiosta, jonka kanssa Suomella on verosopimus, hän voi vaatia lähdeverotuksen sijasta tulojen verottamista samalla tavalla kuin Suomessa asuvilla.

Paikalliset vero toimistot opastavat verotukseen liittyvissä asioissa.

» www.vero.fi

Järjestäytyminen ja ongelmanratkaisu työpaikalla

Suurin osa suomalaisista työntekijöistä kuuluu ammattiliittoon. Liitot ovat järjestäytyneet kolmeen palkansaajien keskusjärjestöön. Liiton jäsen maksaa jäsenmaksua ja saa vastineeksi liiton edunvalvontapalvelut.

Jos työpaikalla ilmenee ongelmia, ne tulee saattaa työnantajan tietoon, jotta tämä voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin asian korjaamiseksi.

Kenenkään työntekijän ei pidä alistua työssään epäasialliseen kohteluun, alipalkkaukseen, ylipitkiin työpäiviin tai vaarallisiin työoloihin.

Järjestäytyneet työntekijät valitsevat työpaikalla keskuudestaan luottamusmiehen, joka toimii työntekijä- ja työnantajaosapuolen välisenä linkkinä.

Jos työnantaja ja työntekijä eivät pääse yhteisymmärrykseen, kiista-asia siirtyy työpaikan luottamushenkilöön, työsuojeluvaltuutetun tai työsuojeluasiamiehen selvitettäväksi. Nämä kääntyvät tarvittaessa ammattiliittonsa puoleen.

Ammattiliitto avustaa, jos vaikkapa palkkasääntäviä haetaan oikeusteitse. Ohjeita antavat myös työsuojeluviranomaiset. Työsuojelutarkastajalla on oikeus suorittaa tarkastuksia työpaikalla.

Työsuojeluviranomainen voi antaa työnantajalle määräyksiä epäkohtien korjaamiseksi, mutta se ei avusta oikeudenkäynnissä. Sitä varten on syytä kääntyä yleisen oikeusaputoimiston puoleen.

» www.tyosuojelu.fi

» www.oikeus.fi/oikeusapu

Jos jäsen kuuluu ammattijärjestönsä työttömyyskassaan, hän on oikeutettu perusturvaa korkeampaan työttömyyspäivärahaan, mikäli hän jää työttömäksi. Työntekijä voi olla työttömyyskassan jäsen kuulumatta liittoon: Suomessa toimii myös yksityisiä, ammattijärjestöihin sitoutumattomia työttömyyskassoja.

Työnjohtaja Alainblaisi Ngassa, lähtömaa Kamerun:

”Me afrikkalaiset olemme äänekkäitä ihmisiä. Kun kommunikoimme mielestämme normaalisti, suomalaiset työkaverit luulevat meidän tappelevan. Jos huomaan heidän säikähtävän, rauhoittelen: ei hätää, tässä vain vähän jutellaan.”

5. Turvallinen elämä Suomessa

Suomen perustuslaki turvaa jokaiselle oikeuden välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän perusta on valtion tuella toteutettu kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuolto.

Sosiaaliturva koostuu palveluista ja etuuksista. Tyypillisimpiä sosiaalipalveluja ovat päivähoito, perheneuvola, vammaispalvelut ja päihdepalvelut.

Terveyspalveluja ovat terveysaseman palvelut, erikoissairaanhoido, synnytykset ja hammashuolto.

Sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavat kunnat, mutta niitä tuottavat myös yksityiset yritykset.

Tyypillisimpiä sosiaalietuuksia ovat sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha, lapsilisä, kotihoidon tuki, asumistuki, lääkekorvaukset ja työttömyysetuudet.

Geronomi Lutfor Rahman, lähtömaa Bangladesh:

”Suomi on kaunis kuin kuva.”

Perusturvaan kuuluvista sosiaalietuuksista huolehtii Kansaneläkelaitos Kela.

Oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan

Suomeen muuttavan oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan määräytyy sen perusteella, kuinka pitkään olet Suomessa. Oikeus sosiaaliturvaan voi syntyä myös työnteon perusteella.

Pääsääntöisesti kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvatuksiin. Asumisen vakinaisuuden arvioi Kela.

Jos tarkoituksena ei ole muuttaa Suomeen vakinaisesti, voi sosiaaliturvaan kuulua tietyin ehdoin myös Suomessa työskentelyn perusteella.

Oikeutta Suomen sosiaaliturvaan ei synny, jos muuttaja saa EU-lainsäädännön tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella etuuksia jostakin toisesta maasta tai kuuluu jonkun toisen maan sosiaaliturvaan piiriin.

Suomeen muuttavan on haettava Suomen sosiaaliturvan piiriin pääsyä Kelasta.

KELA päättää sosiaaliturvaan kuulumisesta ja myöntää sairausvakuutukseen kuuluville Kela-kortin.

[» www.kela.fi](http://www.kela.fi)

Eläke- ja työttömyysturva

Suomessa on voimassa kaksi eläkejärjestelmää: ansioihin perustuva työeläke ja vähimmäistulo- ja työttömyysturva. Jokainen työntekijä on työeläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutettu.

Työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitetaan ansioidonnoista työttömyysturva.

Työeläkkeistä huolehtivat yksityiset eläkevakuutuslaitokset ja työeläkejärjestelmän yhteistyöelin Eläketurvakeskus. Tapaturmavakuuttamisesta vastaavat yksityiset vakuutuslaitokset ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

[» www.etk.fi](http://www.etk.fi)

Sosiaali- ja työttömyysturvan rahoittavat työnantajat, työntekijät ja valtio yhdessä. Työnantaja huolehtii työntekijäosuuden tilityksestä palkanmaksun yhteydessä.

Työttömän työnhakijan perustoimeentulo turvataan työttömyyspäivärahalla tai työmarkkinatuelle. Työttömyyspäiväraha maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana.

Työttömyyspäivärahan saaminen edellyttää työttömyyttä, ilmoittautumista työnhakijaksi TE-

Kylmälaiteasentaja Enn Kotselainen, lähtömaa Viro:

”Suomalainen malttaa jonottaa lääkärille jopa neljä tuntia. Virolainen nostaisi metelin.”

toimistoon, kokopäivätyön hakemista ja työssä-
oloehdon täyttymistä.

Ansiopäivärahan edellyttää työttömyyskassan
jäsenyyttä, ja sen suuruus määräytyy työttömyyttä
edeltäneen palkan perusteella.

Jos työssäoloehto ei täyty, työttömällä työnhakijalla voi silti olla oikeus työmarkkinatukeen. Työmarkkinatuen saaminen edellyttää vakinaista Suomessa asumista.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea haetaan
KELAsta, ansiopäivärahaa työttömyyskassasta.

» www.workinfinland.fi

» www.kela.fi

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Se myönnetään kotitaloudelle, jossa tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Tuki on tarveharkintaista ja myönnetään yleensä kuukaudeksi kerrallaan.

Tukea maksetaan se määrä, jolla asiakkaan tukeen oikeuttavat menot ylittävät hänen tulonsa. Toimeentulotukea haetaan kunnan sosiaalitoimistosta.

» www.kunnat.net

Kotoutumispalvelut

Työttömällä työnhakijalla on oikeus henkilökohtaiseen kotoutumissuunnitelmaan, joka laaditaan yhdessä kunnan ja TE-toimiston kanssa.

Suunnitelmaan voi kuulua kotoutumiskoulutus. Se tarkoittaa suomen tai ruotsin kielen opiskelua,

muita opintoja, työharjoittelua ja työhönvalmennusta.

Joissain tapauksissa kotoutumissuunnitelmaan sisällytetään myös peruskoulun, lukion tai ammattitutkinnon suorittamiseen tähtäävät opinnot sekä lisäopinnot korkeakoulussa.

Kotoutumiskoulutuksena järjestetty suomen tai ruotsin kielen opetus edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä.

Jos muuttajan kotimaassaan hankkima ammattitaito ei vastaa suomalaista käytäntöä, se voidaan lisäkoulutuksella saada vastaamaan työelämän vaatimuksia.

Kotoutumissuunnitelman kesto riippuu asetuista tavoitteista. Suunnitelma on voimassa enintään kolme vuotta tai siihen asti, kunnes työnhakija työllistyy avoimille työmarkkinoille.

Suunnitelmaan sitoutuneelle työnhakijalle voidaan myöntää Kelan kotoutumistukea. Se määräytyy samoin perustein ja on yhtä suuri kuin työmarkkinatuki.

Työnhakijalla on mahdollisuus saada ammatillista työvoimakoulutusta. Sitä järjestetään ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, korkeakouluissa ja yksityisissä oppilaitoksissa. Koulutus on opiskelijalle maksutonta. Työvoimakoulutukseen hakeudutaan TE-toimiston kautta.

» www.te-palvelut.fi

» www.workinfinland.fi

Suomen koulutusjärjestelmä

Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu

- ▶ yhdeksänvuotisesta yleissivistävästä perusopetuksesta
- ▶ peruskoulun jälkeisestä koulutuksesta, johon kuuluvat ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus sekä
- ▶ korkea-asteen koulutuksesta, jota annetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa.

Perusopetus on maksutonta yleissivistävää koulutusta. Peruskoulun oppimäärän suoritettuaan oppilas on suorittanut oppivelvollisuutensa.

Peruskoulun jälkeinen koulutus sisältää lukio-koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen. Kolme vuotta kestävä lukiokoulutus on yleissivistävää ja valmistaa ylioppilastutkintoon. Lukion jälkeen opiskelija voi hakea ammatilliseen peruskoulutukseen tai korkea-asteen opintoihin.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on alan perusammattitaito ja työelämässä tarvittava alan ammatillinen pätevyys.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat ammatillista lisäkoulutusta. Ne voidaan suorittaa näyttötutkintoina. Tutkintoihin järjestetään valmistavaa koulutusta.

Yliopistoissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Ammattikorkeakoulut tarjoavat käytännönläheistä ja työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta.

Suomessa ammatillisen tutkinnon voi suorittaa myös oppisopimusteitse. Oppisopimus perustuu työnantajan ja opiskelijan väliseen määräaikaiseen työsopimukseen, johon kuuluu ammattiin kouluttaminen työpaikalla.

Aikuiskoulutusta on tarjolla kaikilla koulutusasteilla. Korkeakouluissa voi opiskella englanninkielisiä koulutusohjelmia. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaatio CIMO toteuttaa vaihto-, harjoittelu- ja apurahaohjelmia.

Opiskeluaikaiseen toimeentuloon on mahdollista saada opintotukea. Siihen kuuluvat opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtioneuvoston myöntämä opintotukea myönnetään tietyin edellytyksin myös ulkomaan kansalaiselle.

Omaehtoista opiskelua voidaan tukea myös työttömyysetuudella. Tuen saanti edellyttää muun muassa, että opinnot ovat päätoimisia ja TE-toimisto on todennut koulutustarpeen.

» www.minedu.fi

» www.oph.fi

» www.opintoluotsi.fi

» www.kela.fi/opintotukikeskus

» www.cimo.fi

» www.infopankki.fi

» www.workinfinland.fi

Valmentaja Kevin Collet, lähtömaa Ranska:

”Motivaationi opiskella suomen kieltä oli kova. Halusin ymmärtää niin suomalaista kulttuuria kuin tyttöystäväni vanhempia.”

Suomen kieli ja ruotsin kieli ja niiden opiskelu

Suomessa on kaksi virallista kieltä, suomi ja ruotsi. Suomalais-ugrilaiseen kieliryhmään kuuluva suomi poikkeaa indoeurooppalaisista kielistä. Ruotsia puhuu äidinkielenään 5 % väestöstä. Pohjois-Suomen Lapissa asuu arviolta 4 000 saamelaista, joista osa puhuu äidinkielenään saamen kieltä.

Suomessa on lukuisia vapaan sivistystyön oppilaitoksia, kansanopistoja sekä kansalais- ja työväenopistoja. Niissä opiskelu on vapaaehtoista ja liittyy usein harrastuksiin. Tarjolla on myös suomen ja ruotsin kielen opetusta maahanmuuttajille.

» www.studyinfinland.fi

» www.finnishcourses.fi

Suomen kansalaisuus

Ulkomaalainen voi saada Suomen kansalaisuuden edellyttäen, että hän täyttää kansalaisuuteen vaadittavat ehdot.

Kansalaisuus voidaan myöntää, vaikka kaikki edellytykset eivät täytyisikään. Toisaalta kansalaisuus voidaan evätä, vaikka laissa säädetty edellytykset täytyisivät.

Tietyt henkilöryhmät kuten entiset Suomen kansalaiset voivat saada Suomen kansalaisuuden ilmoituksen perusteella.

Suomen valtio hyväksyy monikansalaisuuden, joten ulkomaalaisen ei tarvitse luopua nykyisestä kansalaisuudestaan saadakseen Suomen kansalaisuuden.

Suomen kansalaisuutta haetaan kirjallisesti Maahanmuuttovirastolta. Hakemuksen vastaanottaa asuinpaikkakunnan poliisiviranomainen.

» www.migri.fi

» www.poliisi.fi

Liikeviestinnän opettaja Louise Stansfield, lähtömaa Englanti:

”Kun Suomessa pärjää englannilla, moni maahanmuuttaja jättää suomen kielen opiskelematta. Sääli. Paikallisen kielen osaaminen on avain integraatioon.”

Vastaava ohjaaja Dilbar Uotinen, lähtömaa Uzbekistan:

”Jos maahanmuuttaja haluaa tulla hyväksytyksi, hänen itsensä on oltava hyväksyvä. Ennakkoluulot kannattaa jättää kotiin. Oman ja vieraan kulttuurin sopiva yhdistely on monikulttuurisuutta parhaimmillaan.”

6. Suomeen muuttavan ulkomaalaisen työntekijän muistilista

Ennen muuttoa

- ▶ Jos sinulla ei ole työtä, aloita työnhaku heti

Workinfinland.fi -verkkosivuilla on monipuolista tietoa suomalaisesta työelämästä, avoimista työpaikoista ja yrittäjyydestä. Hanki lisätietoa myös EURES-portaalista

- » www.workinfinland.fi
- » www.eures.europa.eu
- » www.infopankki.fi

- ▶ Hae tutkinolles kelpoisuutta Suomessa
- » www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen
- » www.minedu.fi

- ▶ Selvitä, onko ammattisi säännelty ja tarvitsetko viranomaiselta ammatinharjoittamisoikeuden
- » www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen

- ▶ Huolehdi, että sinulla on kunnossa kaikki vaadittavat luvat ja asiakirjat.

Hae oleskelulupaa Suomen edustustosta. Jos olet EU- tai ETA-maan kansalainen, voit oleskella maassa vapaasti ilman oleskelulupaa kolmen kuukauden ajan.

- » www.formin.fi
- » www.poliisi.fi
- » www.migri.fi
- » www.europa.eu

- ▶ Selvitä tullimääräykset
- » www.tulli.fi

Suomeen saapumisen jälkeen

- ▶ Etsi asunto
- » www.kunnat.net
- » www.etuovi.com
- » www.oikotie.fi

- ▶ Tee muuttoilmoitus ja rekisteröidy
- » www.maistraatti.fi
- » www.poliisi.fi

- ▶ Hanki verokortti verotoimistosta
- » www.vero.fi

- ▶ Avaa pankkitili

- ▶ Jos sinulla on ongelmia työpaikalla ota yhteyttä ammattiliittoosi, työsuojeluviranomaisiin tai oikeusaputoimistoon

Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava

- » www.akava.fi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

- » www.sak.fi

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

- » www.sttk.fi

Työsuojeluhallinto

- » www.tyosuojelu.fi

Oikeusapu

- » www.oikeus.fi/oikeusapu

Anttoni Haravuori/ Shutterstock

► Opiskele suomen kieltä.

Lähiopetus ja kurssit:

» www.kansalaisopistot.fi

» www.finnishcourses.fi

» www.avoinyliopisto.fi

» www.kesayliopistot.fi

Itseopiskelumateriaali verkossa:

» www.kotisuomessa.fi

► Tukea kotoutumiseen

» www.infopankki.fi

► Toimeentulo-ongelmissa asioi Kelassa tai ota yhteyttä asuinkuntasi viranomaisiin.

» www.kela.fi

» www.kunnat.net

► Kun aika on sopiva, hae Suomen kansalaisuutta

» www.migri.fi

» www.poliisi.fi

Miksi Suomeen:

- *upea puhdas luonto*
- *toimivat julkiset palvelut*
- *turvallinen ja tasa-arvoinen yhteiskunta ja työelämä*
- *mielenkiintoinen kulttuuri ja rehelliset ihmiset*

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

matto